

Diskriminācijas un vardarbības incidentu vadības prakse izglītības iestādēs Latvijā

Bērnu aizsardzības centrs

2025.gada 6.jūnijs

The better the question. The better the answer. The better the world works.

Finansē
Eiropas Savienība

Bērnu aizsardzības
centrs

EY

Shape the future
with confidence

Aktivitātes mērķis un uzdevumi

Sniegt atbalstu izglītības iestādēm diskriminācijas un vardarbības incidentu mazināšanai izglītības iestādes vidē un e-vidē.

Projekta mērķa grupa ir vispārējo un profesionālo izglītības iestāžu pedagogi, kā arī bērni līdz 18 gadu vecumam, kuri mācās vispārējās un profesionālajās izglītības iestādēs, klātienē un tālmācībā.

Pētījumā paredzēts veikt šādus galvenos darba uzdevumus:

- “Ārvalstīs un Latvijā pieejamo izglītības iestāžu diskriminācijas un vardarbības incidentu vadības prakses izpēte”;
- “Diskriminācijas un vardarbības incidentu vadības sistēmas apraksta un vadlīniju izstrāde”;
- “Diskriminācijas un vardarbības incidentu vadības sistēmas aprobācija”.

Diskriminācijas un vardarbības incidentu vadības prakses izpētes mērķis

Pētījuma ietvaros veikta esošās situācijas izpēte izglītības iestādēs (sākumskolu, pamatskolu, vidusskolu, ģimnāziju un profesionālo izglītības iestāžu grupās), kā ietvaros EY īstenoja aptauju, intervijas un fokusa grupas ar izglītības iestāžu pārstāvjiem ar mērķi **izzināt šī brīža diskriminācijas un vardarbības incidentu vadības praksi, identificēt pastāvošos izaicinājumus un labās prakses piemērus.**

Metodoloģija

Kvalitatīvā datu analīze

23 izglītības iestāžu intervijas

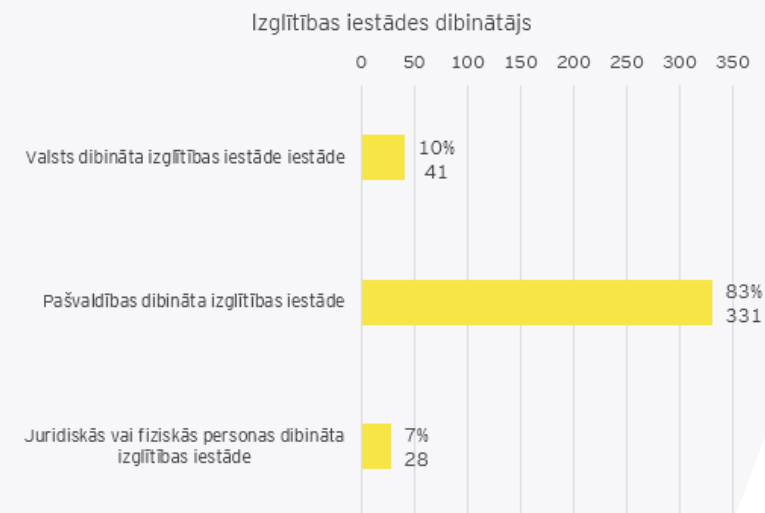
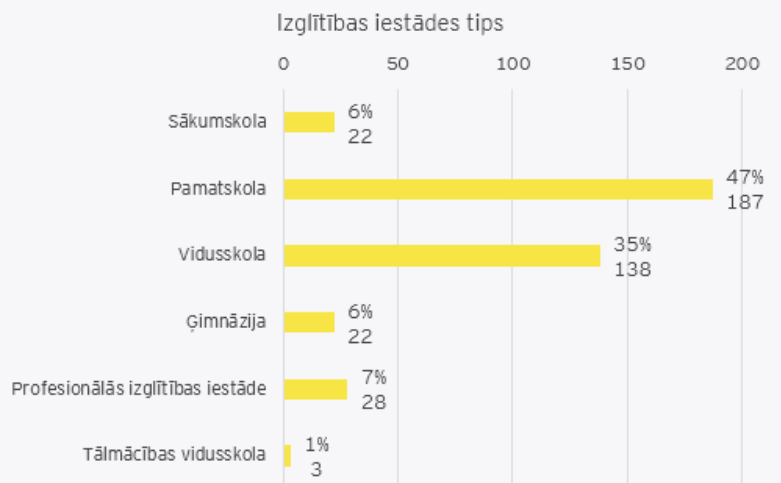
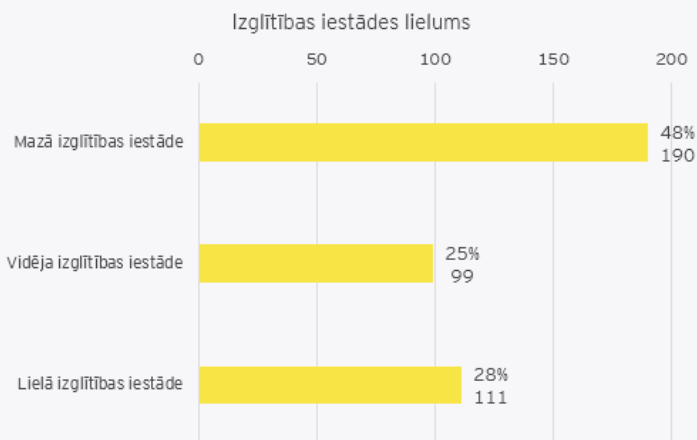
Daļēji strukturēta intervija ar programmas “KiVa Latvija” pārstāvi

10 fokusa grupas ar 68 izglītības iestāžu pārstāvniecību

Daļēji strukturēta intervija ar SIA “Izglītības sistēmas” vietnes E-klase pārstāvi

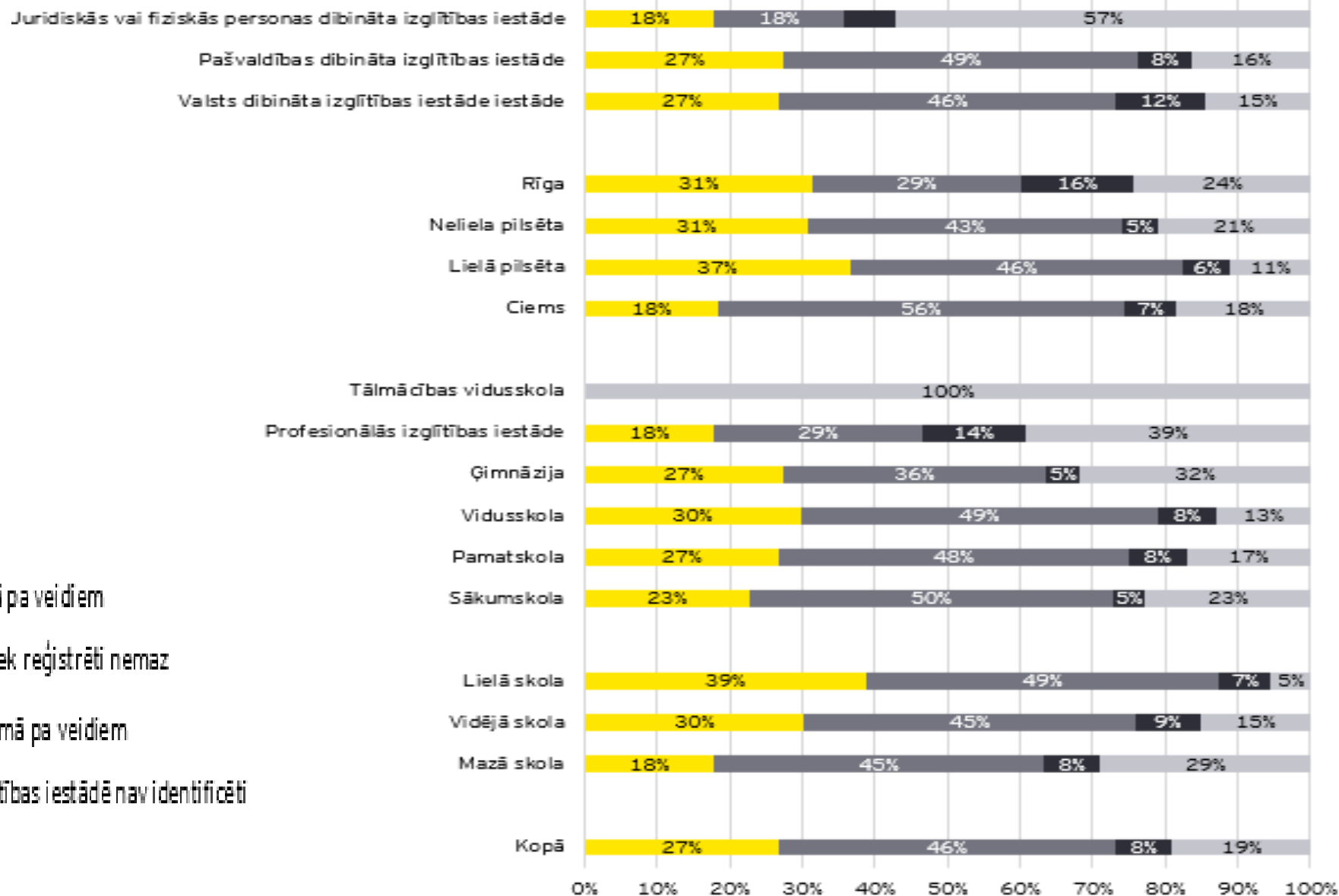
Kvantitatīvā datu analīze

400 izglītības iestāžu aptauja

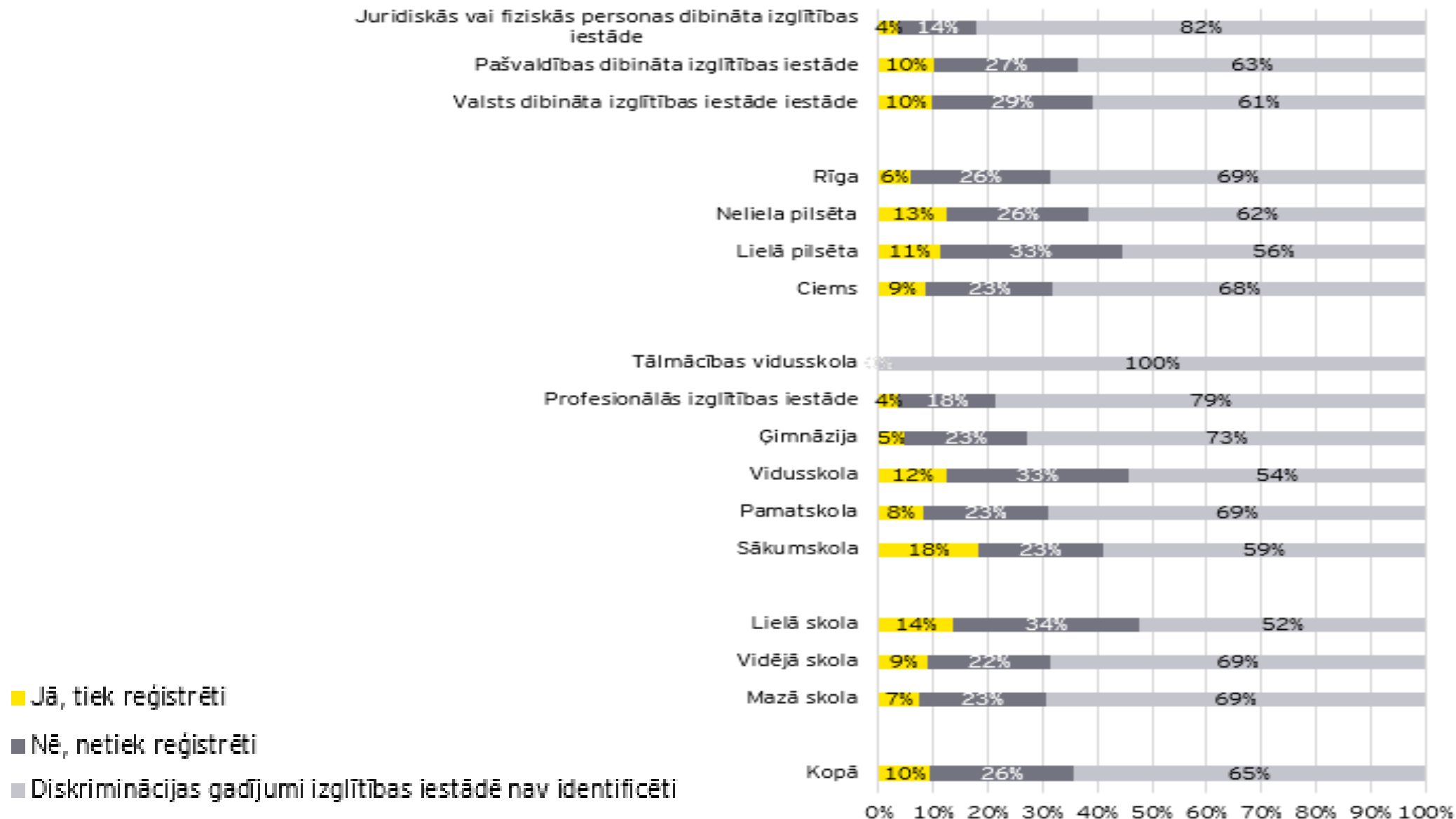
Vai Jūsu pārstāvētajā izglītības iestādē tiek reģistrēti vardarbības gadījumi dalījumā pa dažādiem vardarbības veidiem?

- Jā, tiek reģistrēti dalījumā pa veidiem
- Vardarbības gadījumi netiek reģistrēti nemaz
- Nē, netiek reģistrēti dalījumā pa veidiem
- Vardarbības gadījumi izglītības iestādē nav identificēti

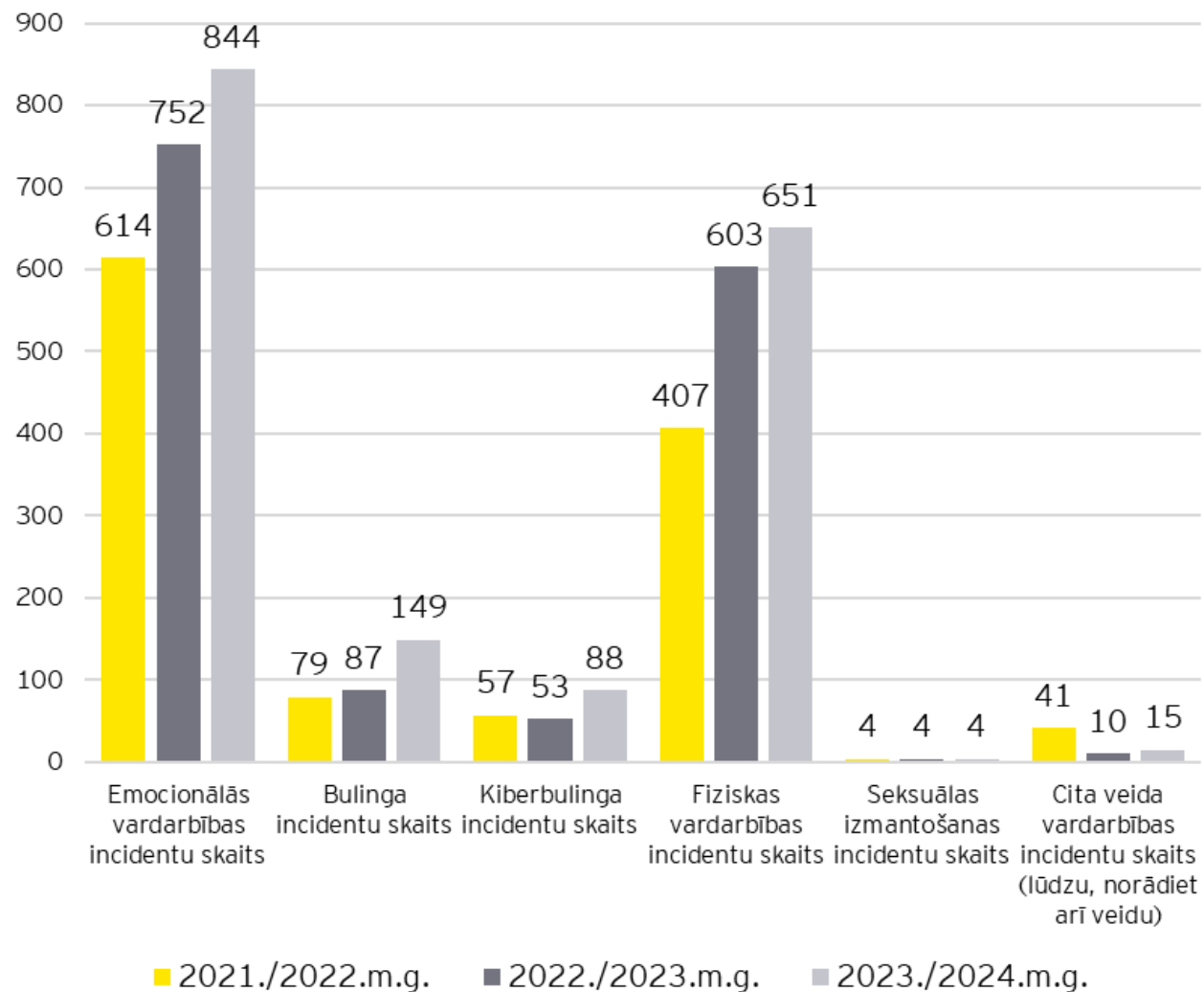

Vai Jūsu pārstāvētajā izglītības iestādē tiek reģistrēti diskriminācijas gadījumi?

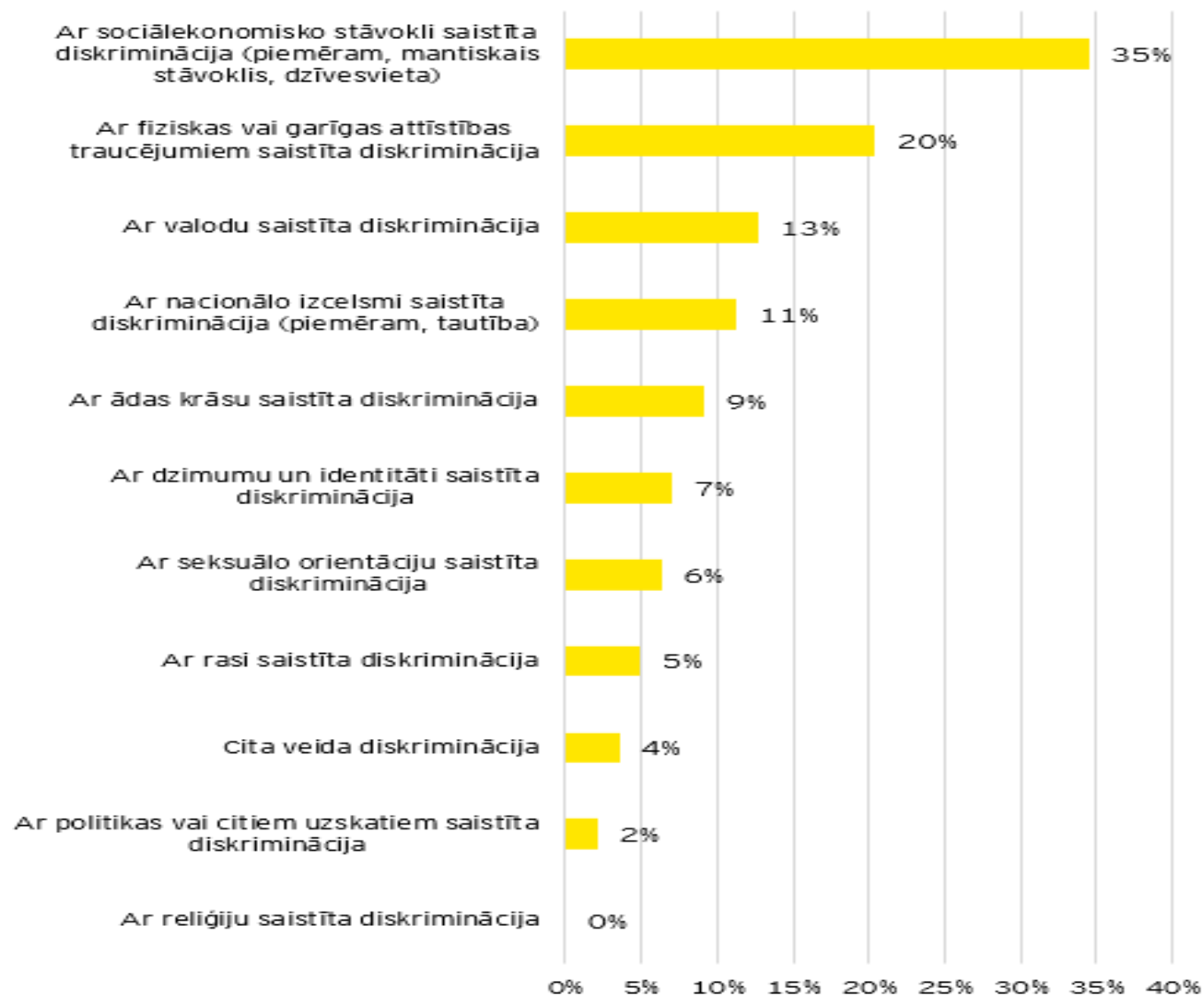
Vardarbības izplatība

Vardarbības incidentu skaits pa veidiem (2021./2022.,
2022./2023., 2023./2024.m.g.)

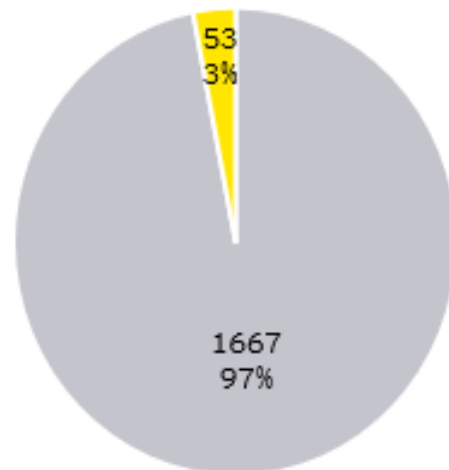
Diskriminācijas izplatība

Lūdzu, norādiet, kuri diskriminācijas veidi, Jūsaprāt, visbiežāk novērojami Jūsu pārstāvētajā izglītības iestādē?

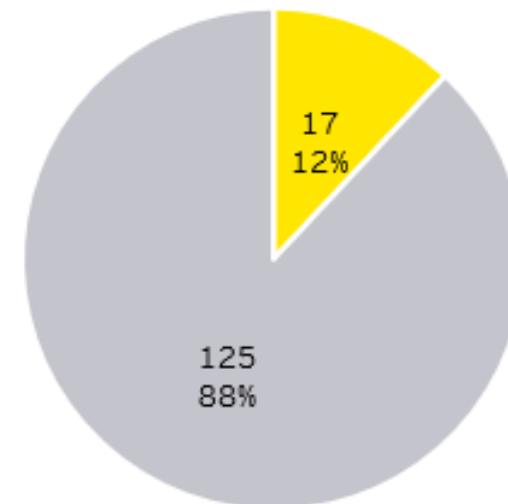

Vardarbības incidentu skaits, kuros pāridarītājs ir pedagogs/darbinieks

- Vardarbības incidentu skaits, kuros pāridarītājs nav pedagogs/darbinieks
- Vardarbības incidentu skaits, kuros pāridarītājs ir pedagogs/darbinieks

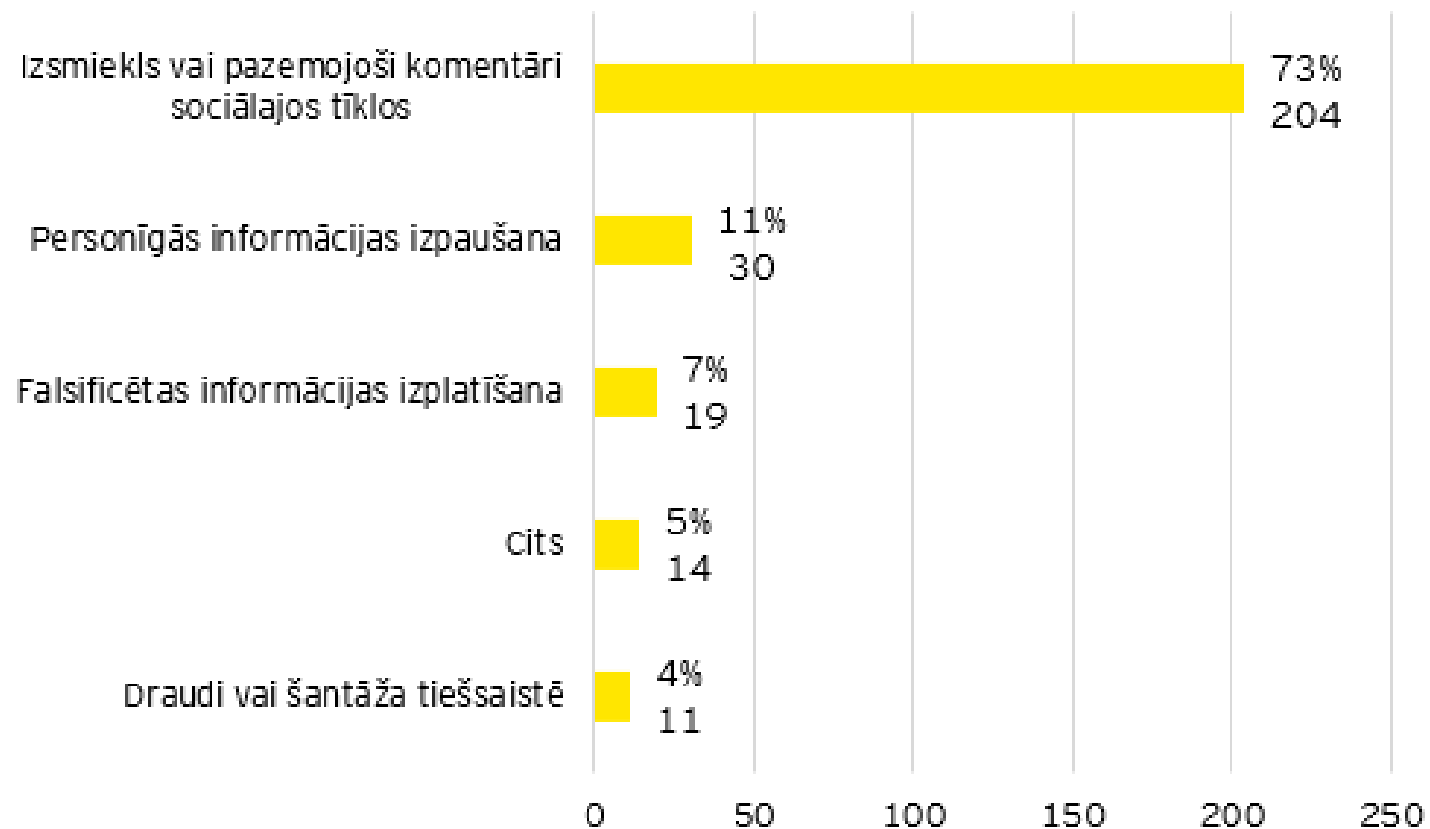
Vai Jūsu pārstāvētajā izglītības iestādē ir novēroti diskriminācijas gadījumi, kas vērsti no pedagoga, atbalsta personāla, citu darbinieku puses pret izglītojamo?

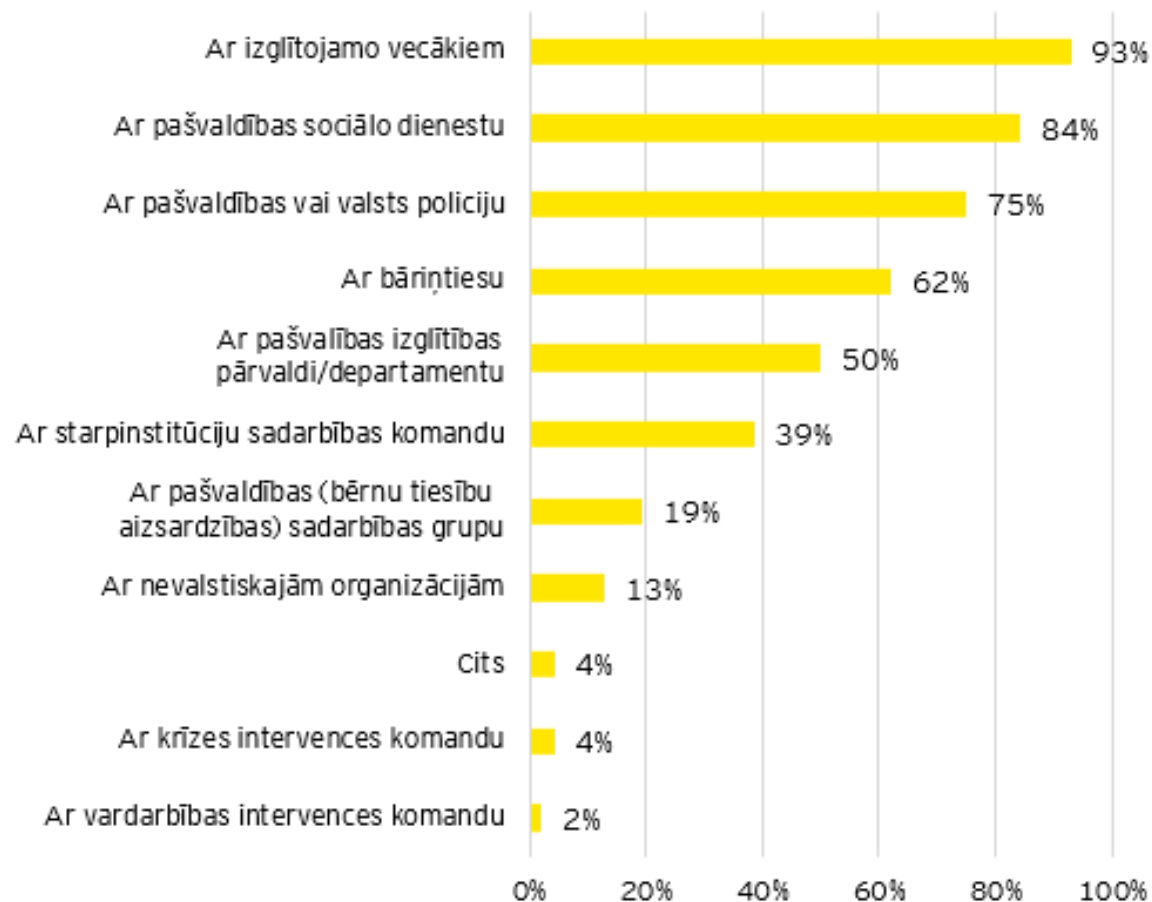
■ Jā ■ Nē

Kādi kiberbulinga veidi visbiežāk tiek fiksēti?

Kādi kiberbulinga veidi visbiežāk tiek fiksēti?

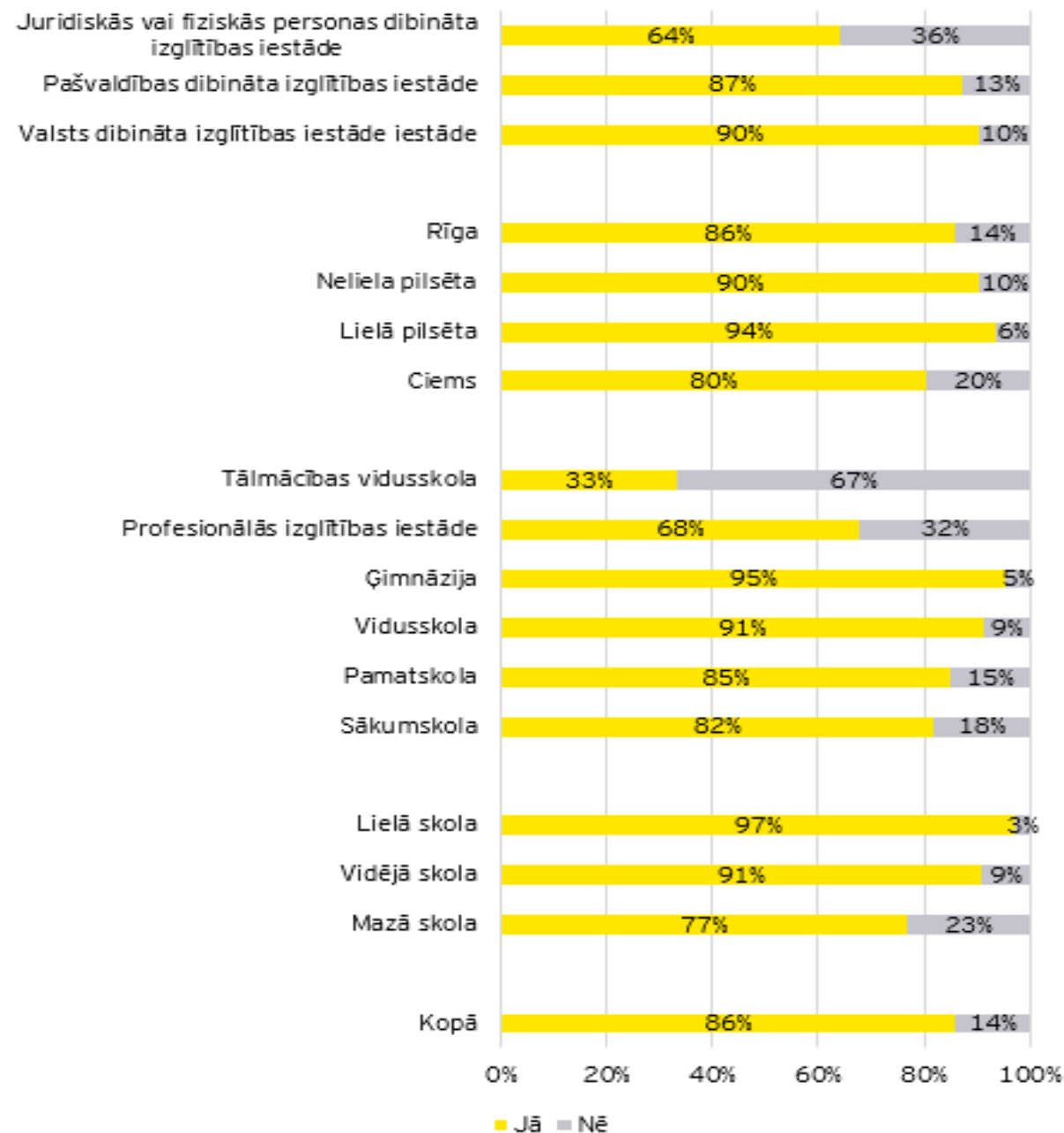

Lūdzu, atzīmējiet, ar kurām iesaistītajam pusēm Jūsu pārstāvētā izglītības iestāde sadarbojas vardarbības/diskriminācijas gadījumu risināšanā!

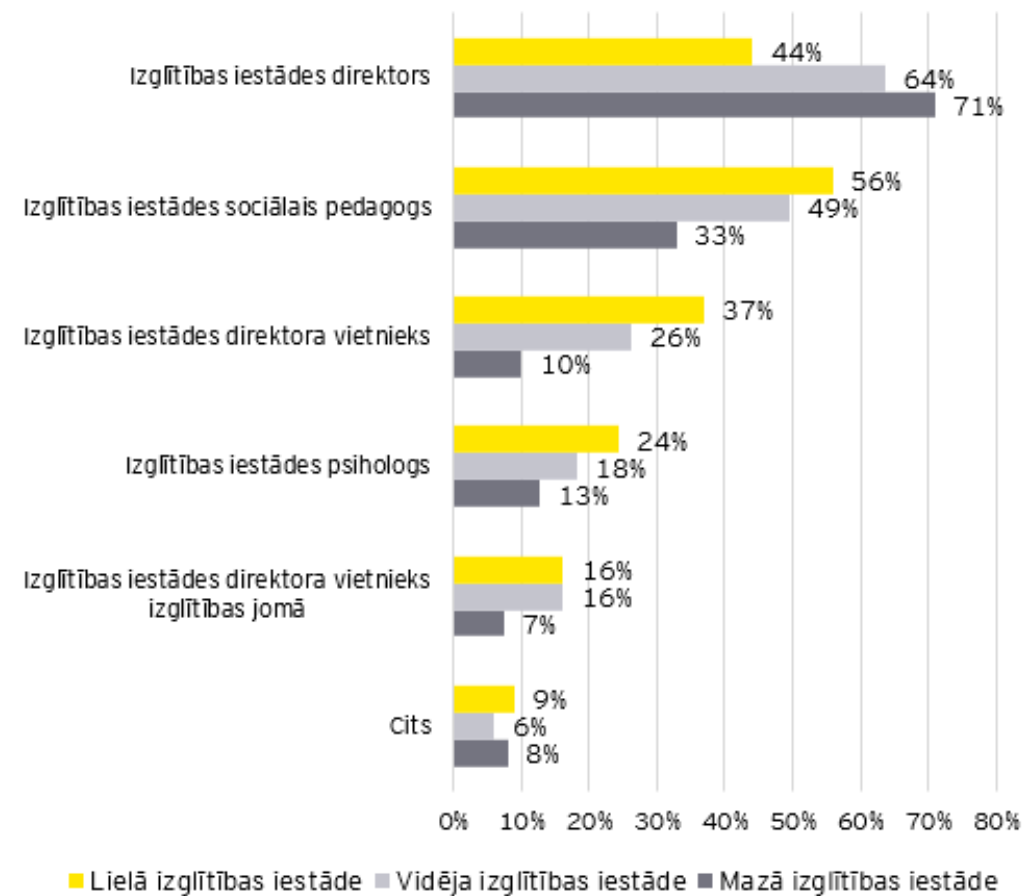
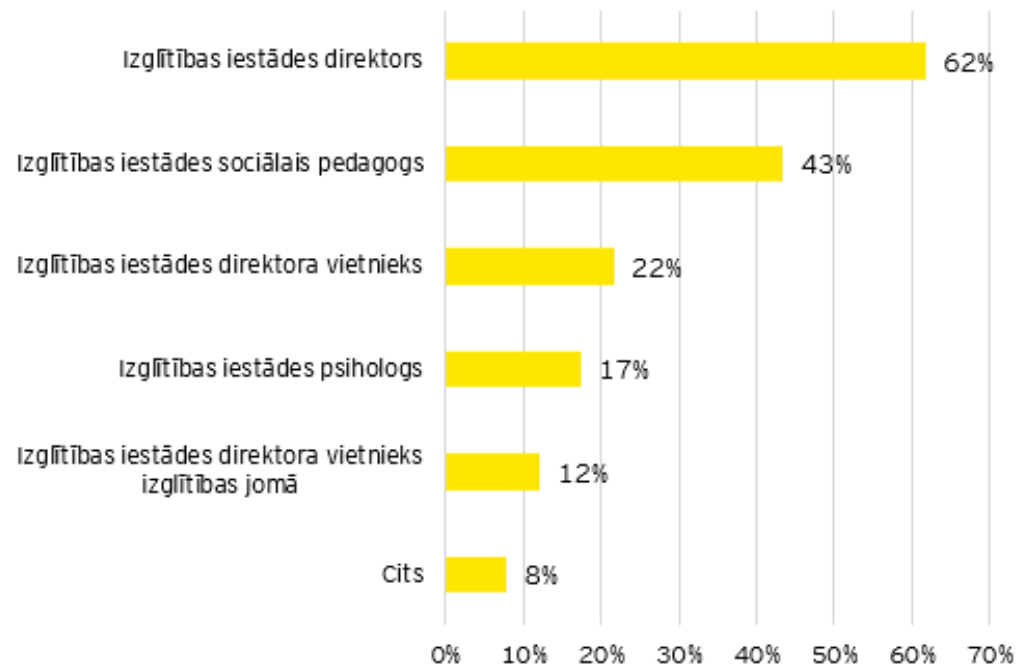

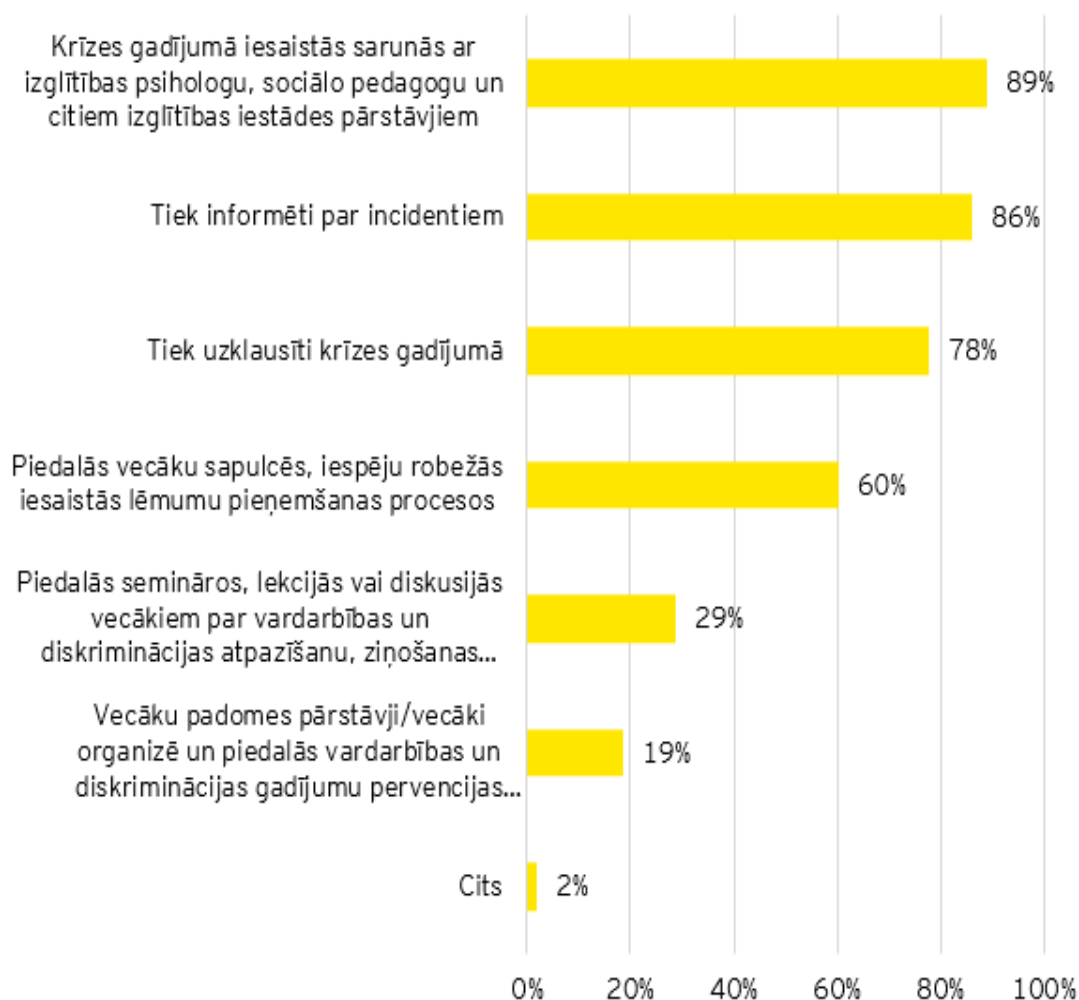
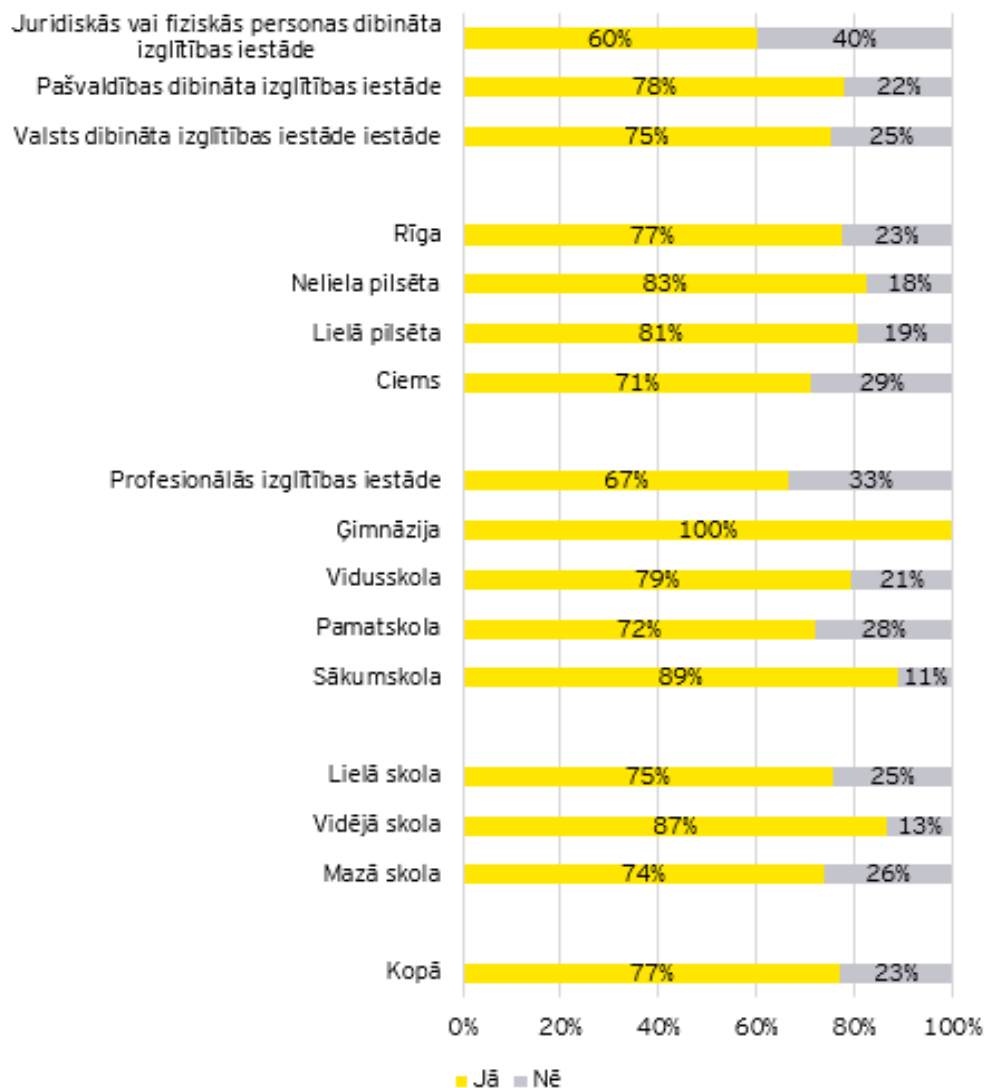
Vai Jūsu pārstāvētajā izglītības iestādē ir pārstāvis, kura pienākumi ir sniegt atbalstu izglītojamajiem diskriminācijas un/vai vardarbības incidentu gadījumā?

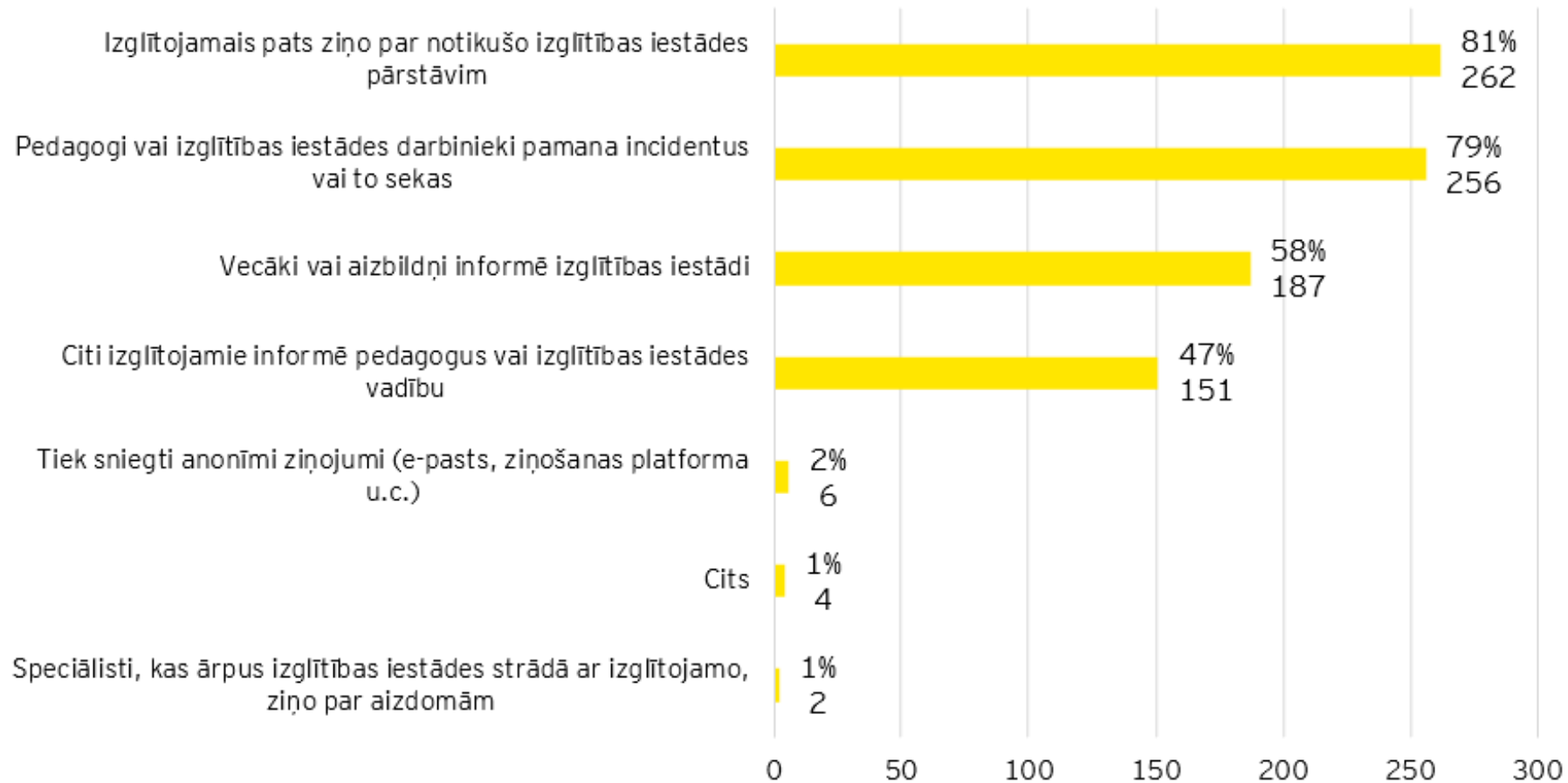
Kura persona Jūsu pārstāvētajā izglītības iestādē atbild par vardarbības un/vai diskriminācijas gadījumu vadību?

Vai un kā izglītojamo vecāki tiek iesaistīti vardarbības un/vai diskriminācijas gadījumu vadībā?

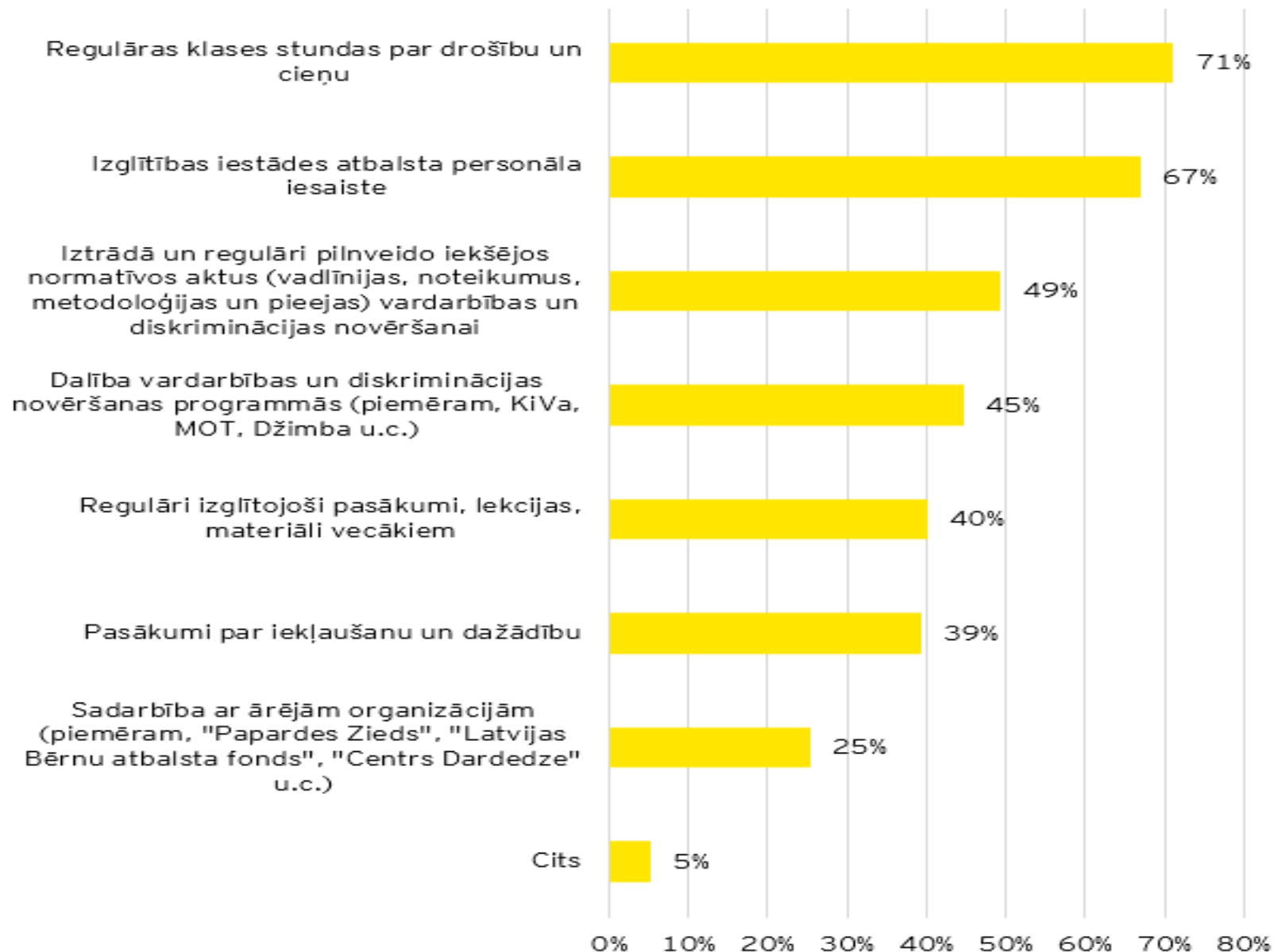

Kā visbiežāk tiek uzzināts par vardarbības incidentiem pret izglītojamajiem Jūsu pārstāvētajā izglītības iestādē?

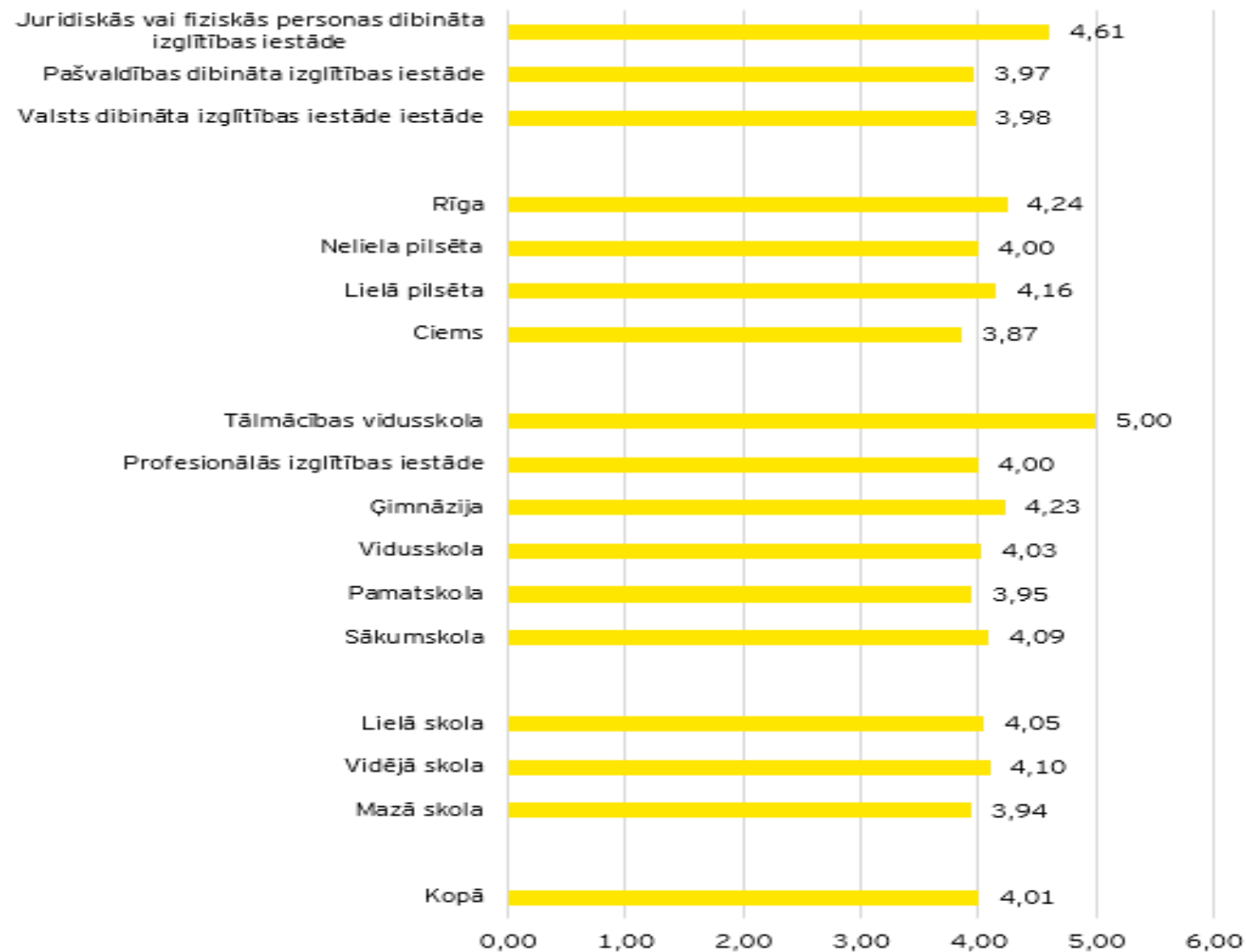

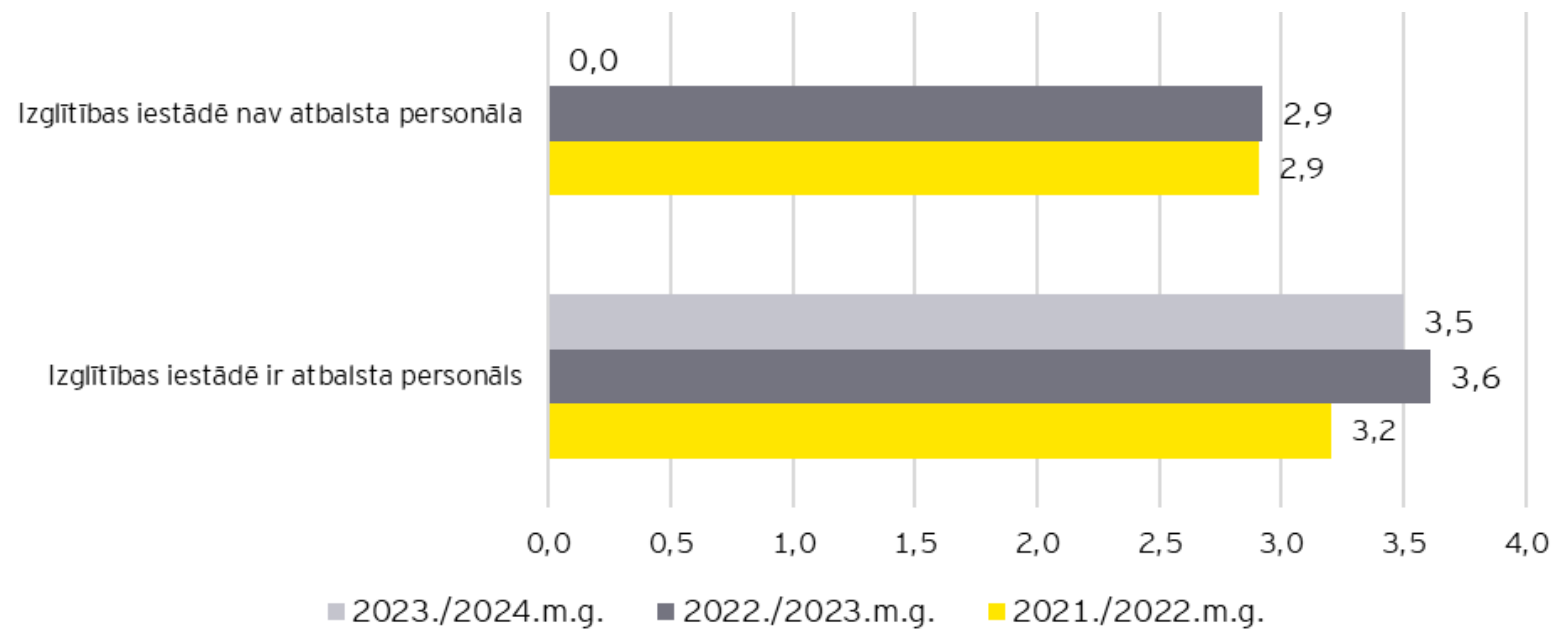
Kādas darbības Jūsu pārstāvētā izglītības iestāde veic, lai novērstu diskrimināciju un vardarbību?

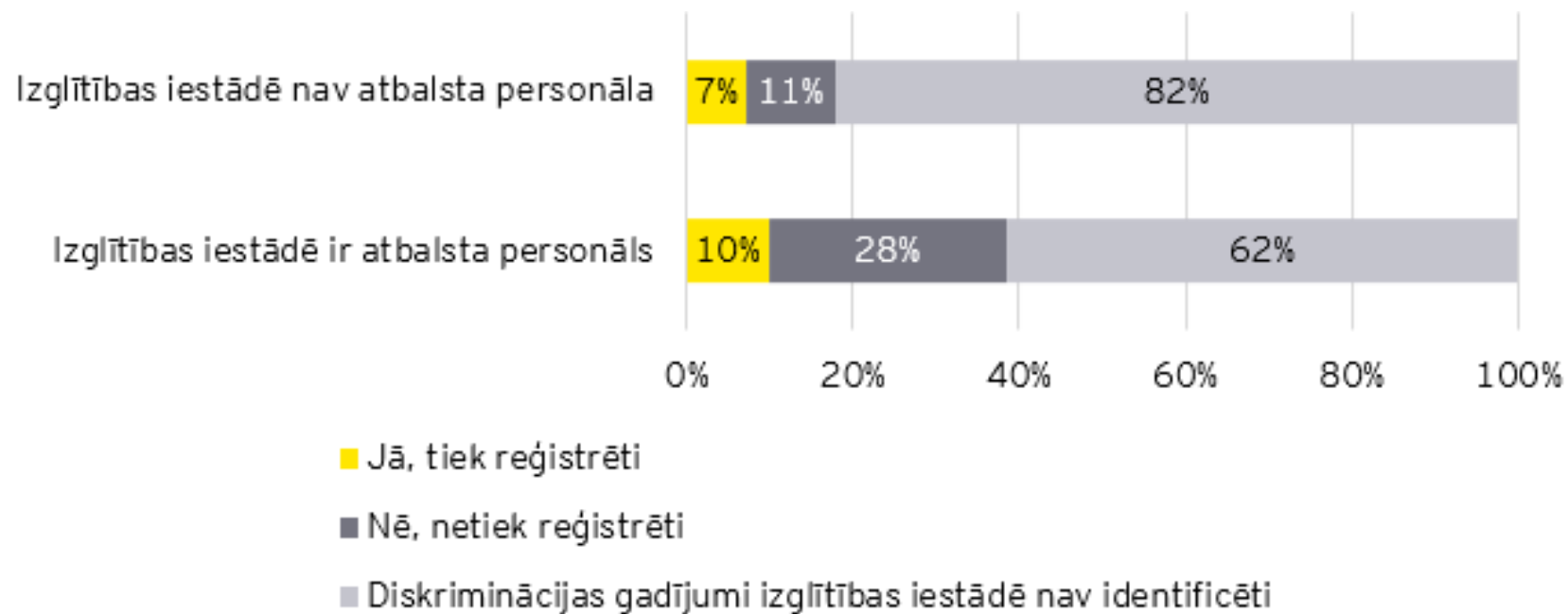
Kā Jūs vērtējat savas pārstāvētās izglītības iestādes spēju risināt diskriminācijas un vardarbības jautājumus skalā no 1 līdz 5, kur 1- ļoti slikti, 5 – ļoti labi?

Vardarbības incidentu skaita korelācija ar atbalsta personāla pieejamību

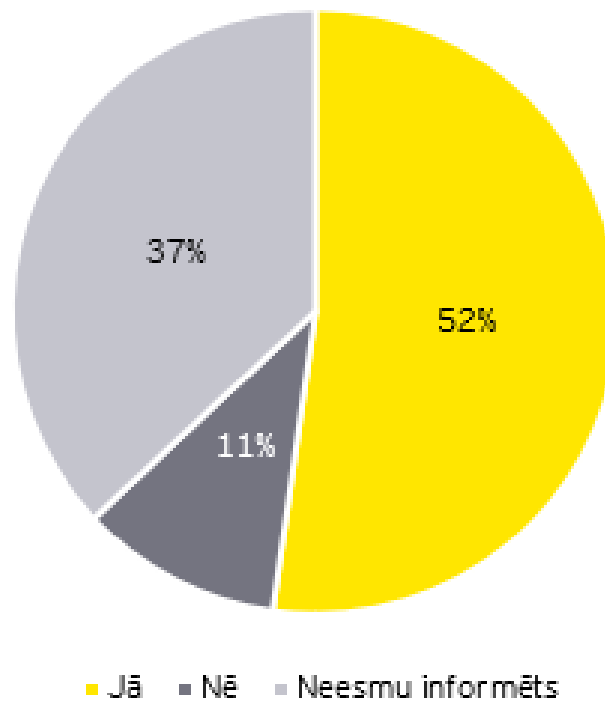

Diskriminācijas incidentu reģistrēšanas korelācija ar atbalsta personāla pieejamību

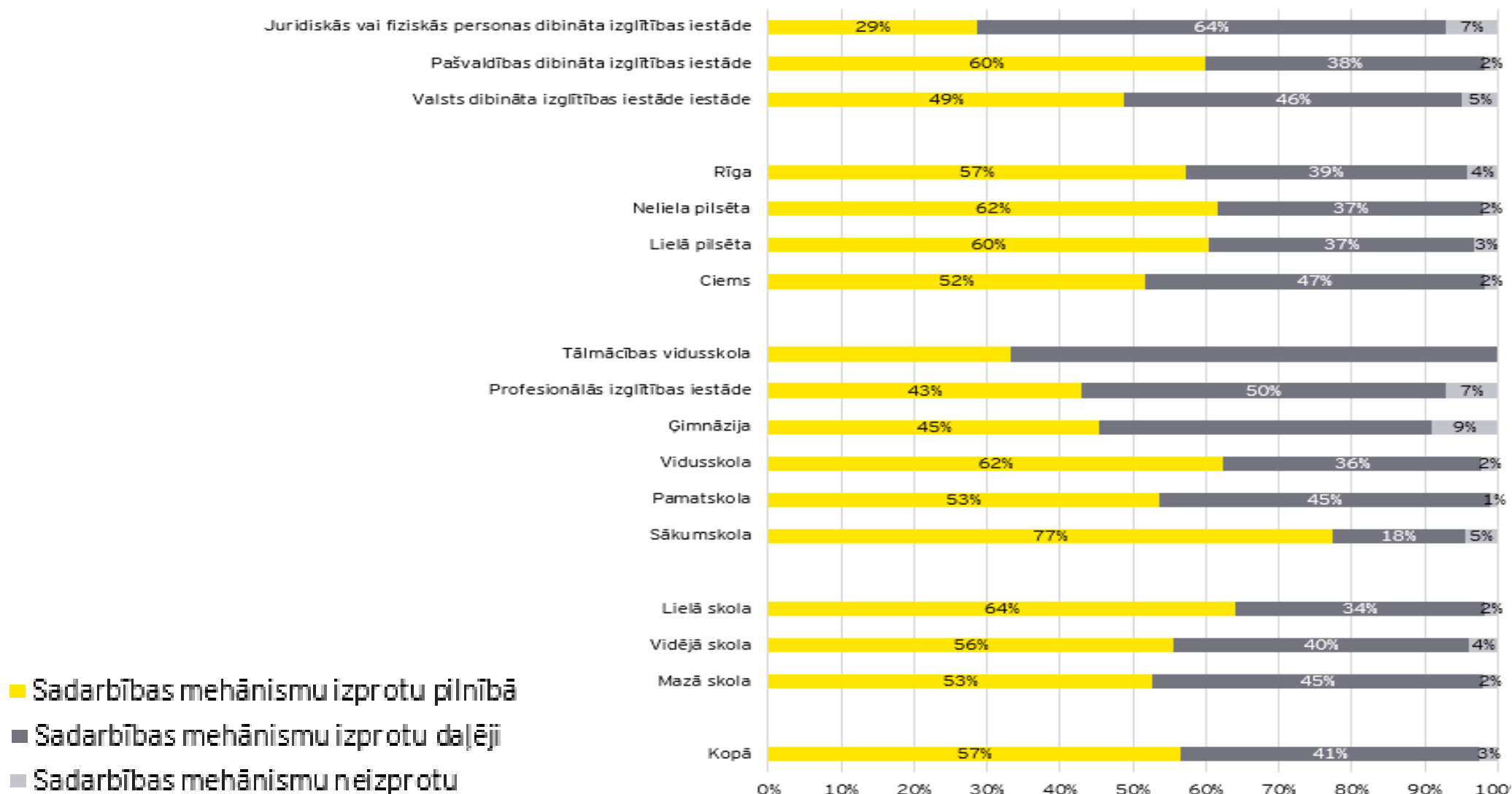

Vai Jūsu pašvaldībā ir izveidota bērnu tiesību aizsardzības sadarbības grupa?

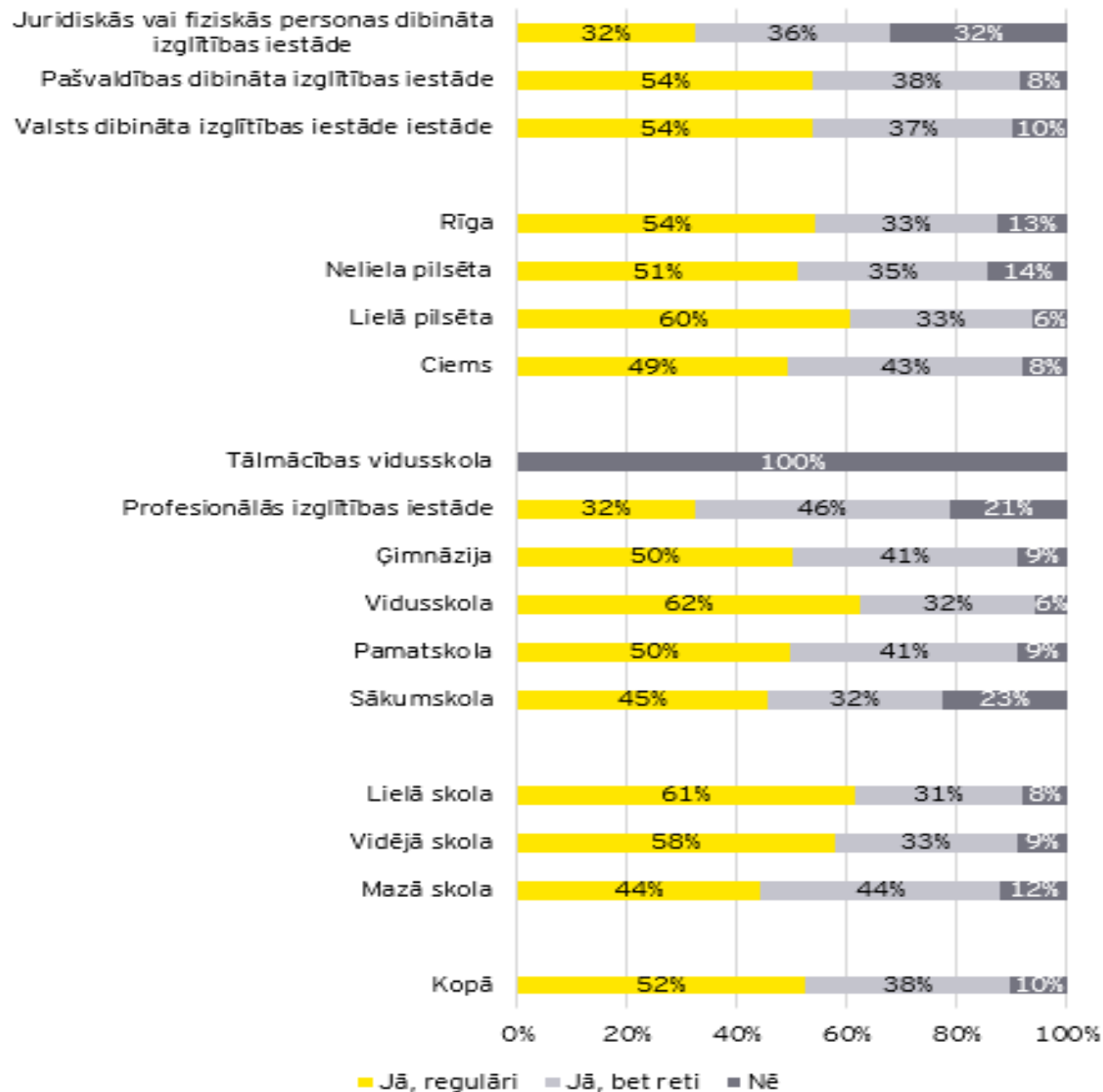

Vai Jums ir skaidrs sadarbības mehānisms vardarbības un diskriminācijas incidentu vadībā ārpus izglītības iestādes ar citām pašvaldības, valsts, nevalstiskajām organizācijām?

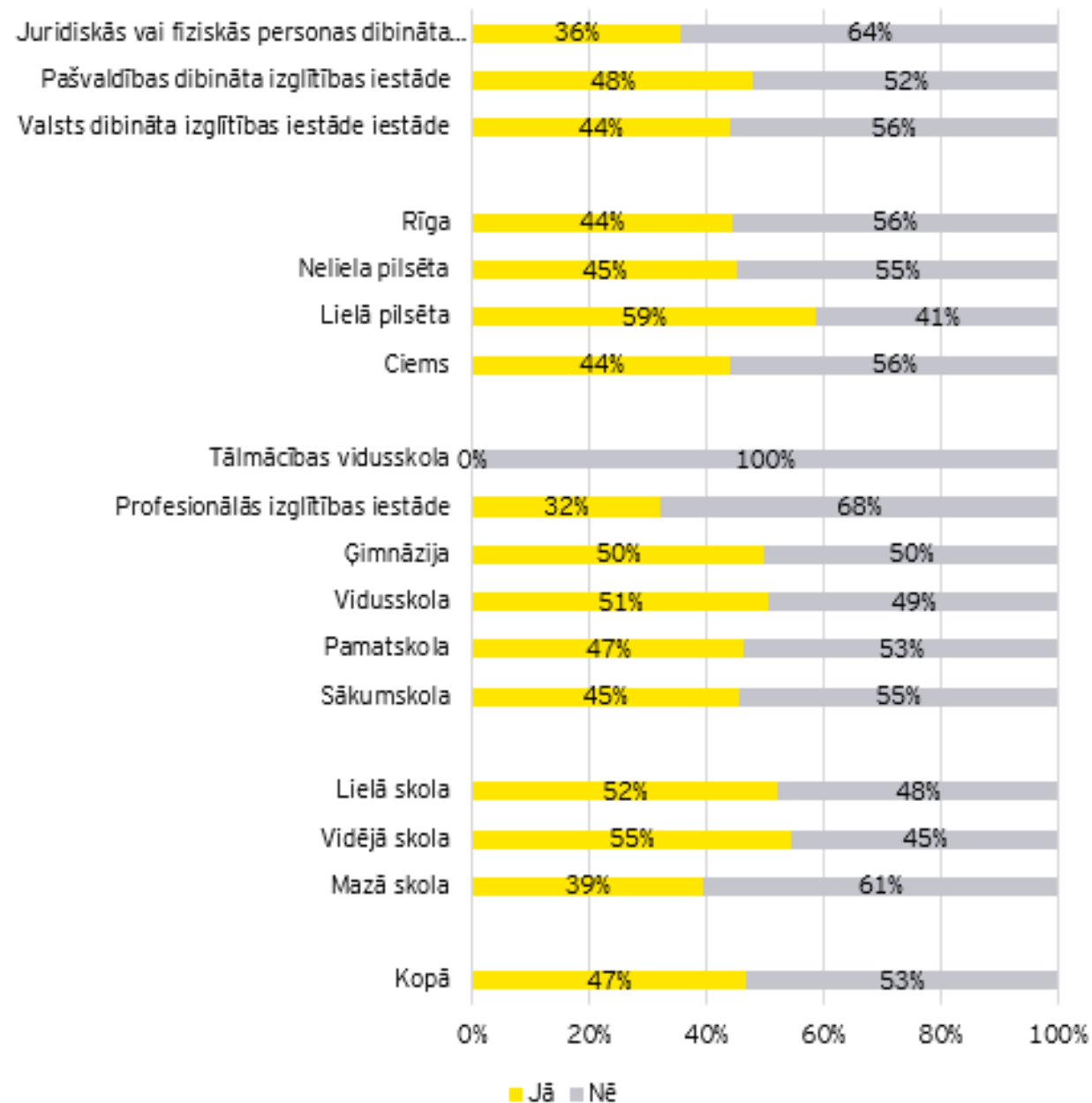

- Sadarbības mehānismu izprotu pilnībā
- Sadarbības mehānismu izprotu daļēji
- Sadarbības mehānismu neizprotu

Vai Jūsu pārstāvētā izglītības iestāde nodrošina apmācības pedagogiem un darbiniekiem par diskriminācijas un vardarbības novēršanu?

Vai Jūsu pārstāvētajā izglītības iestādē ir izveidota Krīzes/Prevencijas komanda

Secinājumi

Incidentu vadības politikas un iekšējie normatīvie akti

Sistēma Latvijā ir pilnībā decentralizēta – vienas izglītības iestādes izstrādā savus algoritmus, citas vadās pēc pašvaldību izstrādātajiem, bet vēl citas izmanto valsts līmeņa vadlīnijas. Katra iestāde izvēlas sev piemērotāko pieeju, kā rezultātā incidentu risināšanas prakse ir būtiski atšķirīga katrā izglītības iestādē.

Mazāka uzmanība tiek pievērsta diskriminācijas incidentiem - nav izstrādātas atsevišķas vadlīnijas, kā izglītības iestādēm rīkoties, identificējot diskrimināciju.

Rīcību ievērojami ietekmē izglītības iestādei pieejamais personāls – algoritmu piemērošana un detalizācija būtiski atšķiras atkarībā no tā, vai iestādē darbojas atbalsta komanda vai tādas nav.

Lai gan izglītības iestāžu iekšējās kārtības noteikumi un politikas ir publiski pieejami visām iesaistītajām pusēm, tostarp izglītojamajiem, viņu vecākiem un darbiniekiem, praksē ar tiem visbiežāk neviens neiepazīstas detalizēti.

Incidentu vadībā iesaistītās puses

Vērojams būtisks atbalsta personāla trūkums, neformāli sadarbības mehānismi un neskaidrs atbildību sadalījums. Daudzās iestādēs nav izveidotas krīzes vai prevencijas komandas; izglītības iestādēs, kurās ir pieejams atbalsta personāls, tas visbiežāk ir nepietiekams.

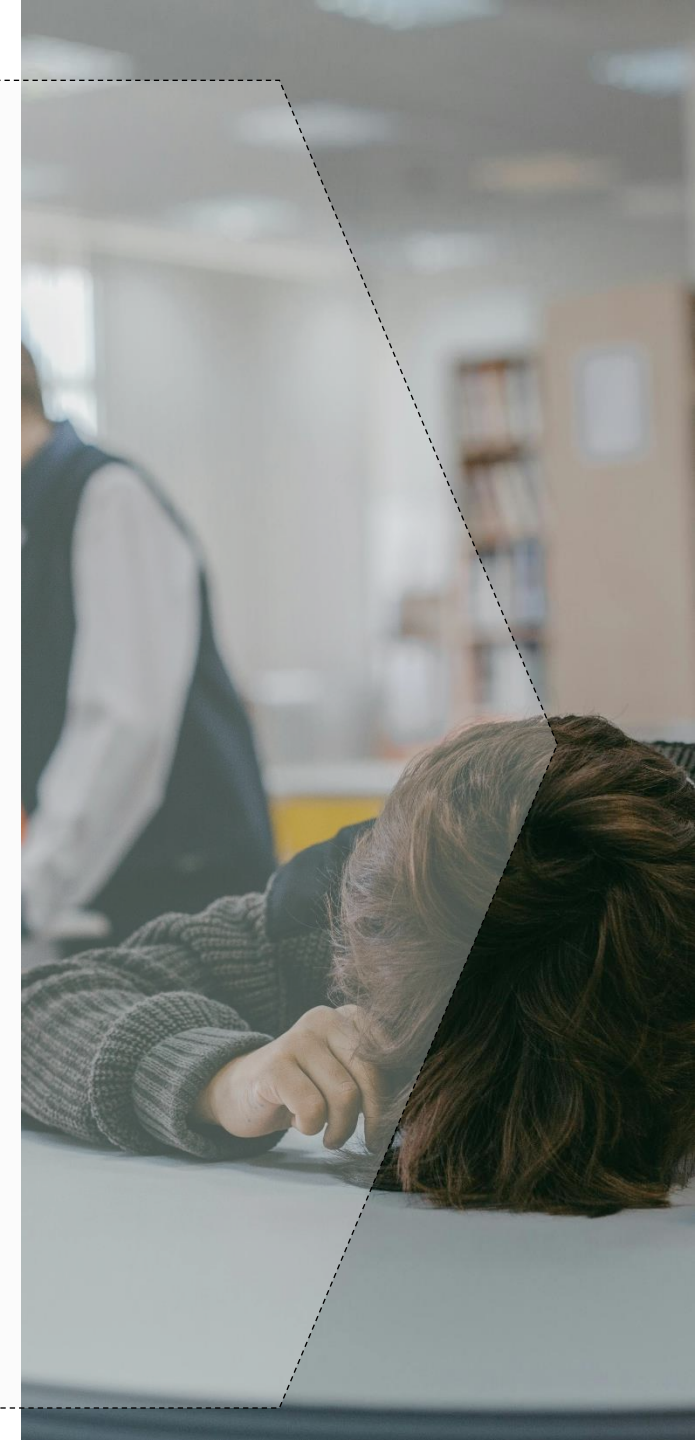
Izglītības iestāžu pārstāvji bieži izjūt pārlietu plašu pienākumu loku, kas pārsniedz iestādes kompetences.

Izglītības iestādēs, kurās pieejams atbalsta personāls, vardarbības incidentu skaits ir lielāks, kas norāda uz labāku incidentu identificēšanas un reģistrācijas spēju, nevis uz paaugstinātu vardarbības līmeni. Līdzīga tendence vērojama diskriminācijas incidentu reģistrēšanā un atpazīšanā.

Vecāku iesaisti var vērtēt kā reaktīvu, kur tie iesaistās pēc incidentu norises, tādēļ nepieciešams stiprināt sadarbību starp izglītības iestādēm un vecākiem, kā arī veicināt vecāku izpratni par savu lomu un atbildību sava bērna uzvedības jautājumu risināšanā.

Būtiski trūkst metodiskais atbalsts un supervīzijas speciālistiem izglītības iestādēs, kā arī speciālistu ar juridiskām zināšanām bērnu tiesību aizsardzībā

No izglītības iestādēm tiek sagaidīta pilnīga atbildība par izglītojamo uzvedību un drošību pat arī ārpus izglītības iestādes robežām, tomēr vienlaikus trūkst skaidru tiesisko ietvaru un praktisko resursu, lai šo atbildību īstenotu.

Incidentu vadībā iesaistītās puses

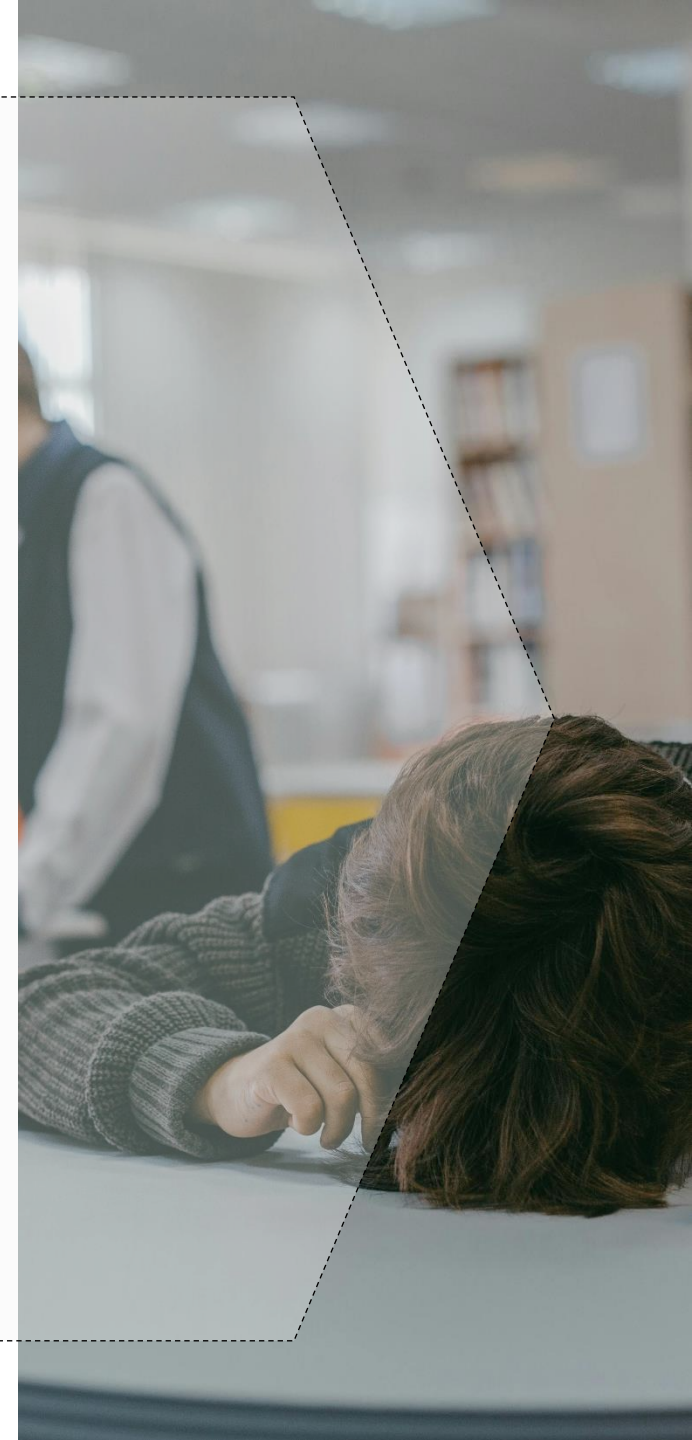
Sadarbība ar ārējām institūcijām ir nevienmērīga un atšķirīga - izglītības iestāžu pieredze sadarbībā ar tiesībsargājošajām institūcijām būtiski atšķiras – no sekmīgas sadarbības līdz pilnīgai sadarbības neesamībai.

Ārējās institūcijas visbiežāk tiek iesaistītas smagākajos gadījumos un tieši fiziskas vardarbības incidentu gadījumā. Emocionālās vardarbības un bulinga situācijas bieži paliek izglītības iestāžu iekšējo resursu pārziņā, kas ierobežo iespējas sniegt atbilstošu atbalstu.

Nav vienotas izpratnes par atbildības sadalījumu un sadarbības kritērijiem - trūkst skaidru vadlīniju, kad un kādā veidā būtu jāiesaista ārējās institūcijas.

Vērojama nepietiekama informētība par pašvaldības sadarbības grupām.

Vērojama lēna ārējo institūciju reakcija, nepietiekama atgriezeniskā saite, kā arī neskaidrības konkrētu institūciju kompetencē un piesaistes kritērijos.

Zināšanu un prasmju pilnveide

Lai gan obligātās apmācības par bērnu tiesību aizsardzību tiek īstenotas, papildu apmācības lielā mērā balstās uz pedagogu personīgo iniciatīvu un izglītības iestāžu finansiālajām iespējām, kas īpaši problemātiski ir reģionos un tālmācības iestādēs.

Ņemot vērā nemitīgās izmaiņas likumdošanā, sabiedrības izpratnē un pašu incidentu sarežģītībā, nepieciešams nodrošināt pieejamu un praktiski pielietojamu mācību saturu izglītības iestāžu vadībai, atbalsta personālam, klašu/grupu audzinātājiem un pedagogiem.

Vērojama nepieciešamība stiprināt vecāku izpratni par bērnu uzvedību, sadarbību ar izglītības iestādi un savu atbildību bērna labbūtības nodrošināšanā, tostarp veidojot pieejamas, bezmaksas un kvalitatīvas mācību iespējas vecākiem.

Incidentu prevencija un vadība

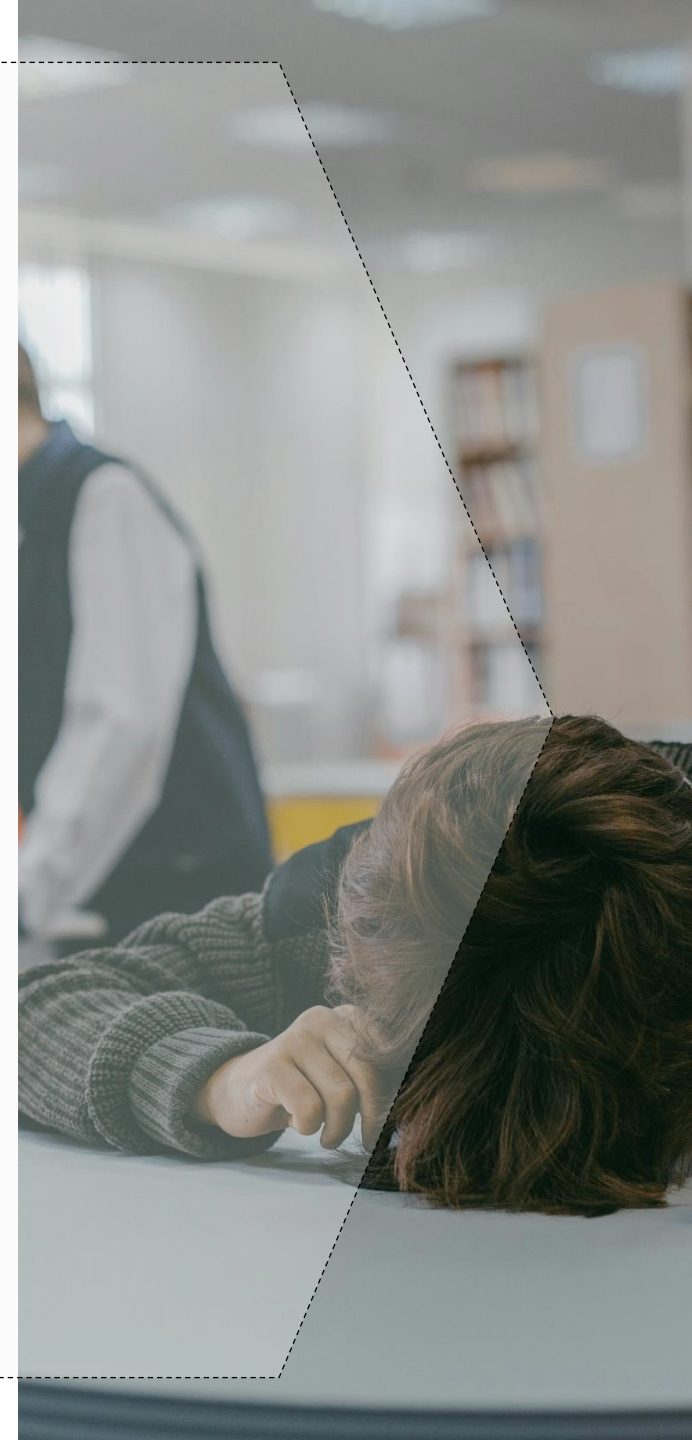
Visbiežāk tiek pamanīta un identificēta fiziska vardarbība, bet citi vardarbības veidi paliek nepamanīti. Nepieciešama visaptveroša pieeja un iesaistīto pušu kompetenču stiprināšana.

Ļoti liela daļa izglītības iestāžu vardarbības incidentus izglītības iestādē neregistrē dalījumā pa veidiem, kā arī liela daļa izglītības iestāžu ne vardarbības, ne diskriminācijas gadījumus neregistrē nemaz vai arī neatzīst, ka šādi incidenti izglītības iestādē notiek.

Pedagogi bieži atsakās ziņot par incidentiem, jo baidās no papildu birokrātijas un atbildības, kas var tikt uzlikta viņiem par notikušo.

Nav vienotas un centralizētas sistēmas incidentu dokumentēšanai, un bieži vien tiek izmantotas papīra formāta dokumentācijas formas, kas apgrūtina datu analīzi.

Pastāv izaicinājumi attiecībā uz izglītojamiem ar īpašām vajadzībām, kad nav pietiekami nodrošināts nepieciešamais atbalsts un resursi, lai efektīvi risinātu viņu uzvedības grūtības un veicinātu iekļaujošo izglītību.

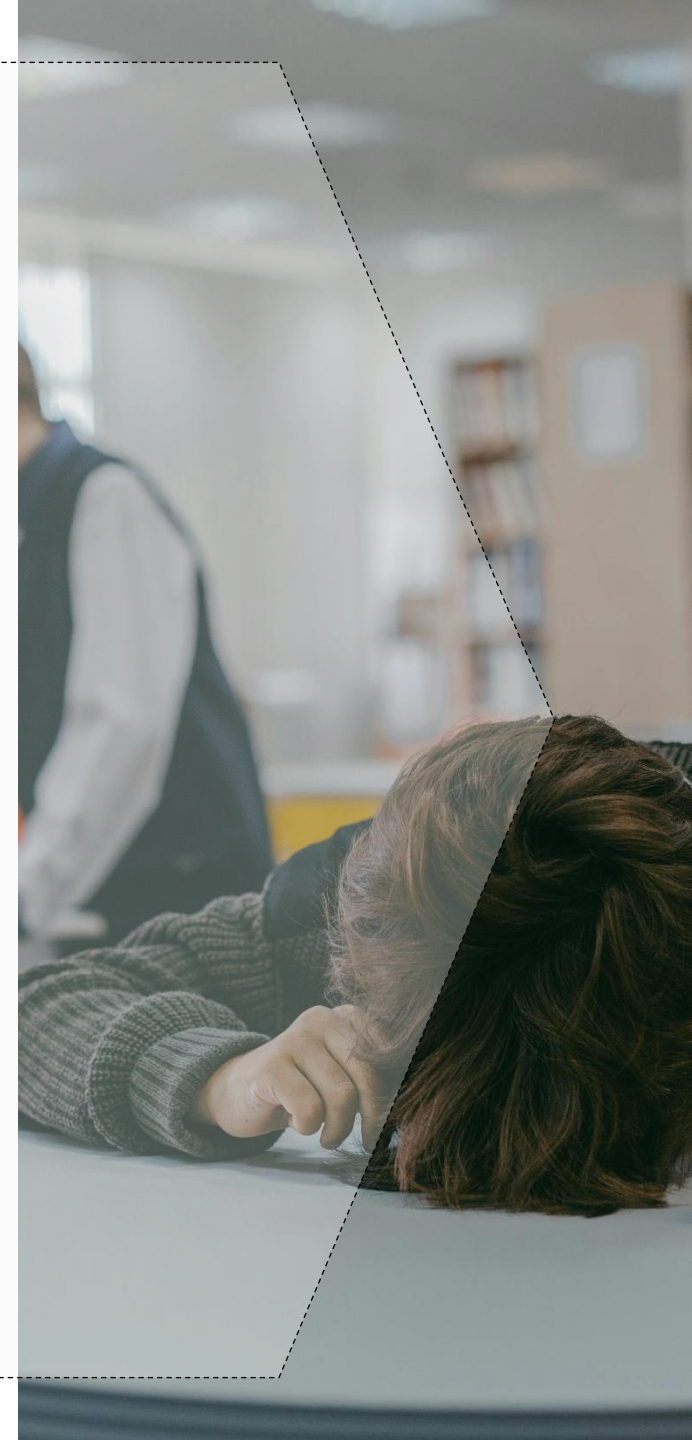
Incidentu prevencija un vadība

Trūkst skaidri definētu mērķu un vadlīniju par seku mazināšanas ilgumu un efektivitāti, un atbalsts no psihologa vai ārējiem resursiem nav vienmēr pieejams, kas kavē šī procesa veiksmīgu īstenošanu. Tādējādi ir nepieciešams uzlabot koordināciju un centralizētus noteikumus, lai nodrošinātu, ka šie pasākumi tiek veikti konsekventi un atbilstoši katra izglītojamā vajadzībām.

Šobrīd visbiežāk netiek noteikti konkrēti sasniedzamie mērķi/rezultāti, kas būtu jāsasniedz noteiktā laika periodā, lai novērtētu atbalsta efektivitāti un veicinātu cietušo un pāridarītāju labbūtību un uzvedības maiņu.

Datu analīze izglītības iestādēs vardarbības un diskriminācijas incidentu vadībā bieži tiek veikta neregulāri vai tikai formāli, galvenokārt juridisku apsvērumu dēļ, bet ne lai veicinātu preventīvus pasākumus.

Lai arī izglītības iestādes prevencijas jomā strādā gana aktīvi, mazāka uzmanība tiek pievērsta sekundārajai prevencijai - īpaši mērķētiem preventīviem pasākumiem konkrētām riska grupām. Tas varētu būt saistīts gan ar nepietiekamām zināšanām riska grupu identificēšanā, gan ar ierobežotiem personāla resursiem, kas apgrūtina specifisku atbalsta pasākumu īstenošanu.

Paldies!